

Zpráva o šetření ve věci postupu Úřadu městské části Praha 10 při výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Adama A.

Paní A. si stěžovala na postup Úřadu městské části Praha 10 (OSPOD) při výkonu sociálně-právní ochrany jejího nezletilého syna Adama A. (nar. xxx). Ten od ledna 2023 žije v Rakousku, kde o něj pečuje pan B. S tím matka nejprve souhlasila, ale v květnu 2023 vzala svůj souhlas zpět a požaduje navrácení syna do České republiky. Nesouhlasí s postupem OSPOD, který podle ní není dostatečně aktivní a nepomohl jí s navrácením syna.

A. Shrnutí závěrů

Prošetřil jsem následující témata a dospěl k těmto závěrům:

- (1) Otázka, zda OSPOD postupoval správně, když se v květnu 2023 na společné schůzce nezasadil o to, aby Adam zůstal v České republice s matkou.

OSPOD pochybil, když nezačal intenzivně řešit protiprávní stav, ke kterému došlo, když se Adam ocitl v péči třetí osoby bez souhlasu matky. OSPOD měl o situaci informovat soud, který jej pověřil dohledem, konzultovat situaci s Úřadem pro mezinárodní ochranu dětí (ÚMPOD), případně s nadřízeným správním orgánem, podniknout další kroky, jako je svolání případové konference nebo zajištění další společné schůzky matky s panem B.

- (2) Poskytnutí pomoci matce a celková aktivita OSPOD.

OSPOD pochybil, když matce neposkytl dostatečnou pomoc a celkově nebyl přiměřeně aktivní, když nevyužil nástroje sociálně-právní ochrany dětí tam, kde to bylo vhodné a žádoucí.

- (3) Styk Adama s matkou a bratrem.

OSPOD pochybil, když se včas nezasadil o obnovení kontaktů matky a bratra Bedřicha s Adamem.

- (4) Nestrannost a objektivita OSPOD

OSPOD pochybil, když objektivně nezhodnotil rodinnou situaci, a stranil tak panu B. Tento postoj lze vyčíst i z dlouhodobě chabé aktivity OSPOD a neochoty přijmout opatření, která má OSPOD k dispozici (viz předchozí body této zprávy). Tím, že OSPOD nevyužil všechny své možnosti, **nepřímo podpořil protiprávní stav**, kterým byl pobyt Adama v Rakousku proti vůli matky.

B. Skutková zjištění

Matka má dva syny se dvěma otci. Staršího Adama a o rok a půl mladšího Bedřicha. Dříve s dětmi žila v Jindřichově Hradci, odkud se v roce 2020 přestěhovala do Prahy. Soud v Jindřichově Hradci stanovil nad výchovou obou chlapců již v roce 2017 dohled pro dlouhodobě nestabilní rodinné zázemí, matka byla trestně souzená pro krádež, údajně nespolupracovala s orgánem sociálně-právní ochrany dětí v Jindřichově Hradci a měla se s dětmi pohybovat v prostředí osob užívajících návykové látky.

Pan B. OSPOD potvrdil, že Adam je již na základní školu přijatý a má zaplacenou stravu a další náležitosti. V té době posílal oběma chlapcům kapesné 100 eur měsíčně.

Dohodu uzavřela matka s panem B. v lednu 2023. Dohodli se, že Adam bude u něho bydlet v Rakousku a navštěvovat tam základní školu. Trvalý pobyt měl Adam nahlášený i nadále v Praze. V lednu 2023 se Adam skutečně přestěhoval do Rakouska a matku pravidelně jednou za čtrnáct dnů navštěvoval. OSPOD v této době s Adamem neprovedl žádný pohovor, ve spisové dokumentaci je pouze založena zpráva z rakouské základní školy o tom, že Adam prospívá dobře. O změnách informoval OSPOD soud ještě v lednu 2023 v rámci dohledové zprávy. Únorové jarní prázdniny strávil v Rakousku i Bedřich.

V dubnu se na OSPOD dostavil pan B. i s Adamem. Ve spisu je uvedeno, že se OSPOD pokoušel telefonicky pozvat i matku, ale nedovolal se jí, a ta tudíž na schůzce nebyla. Pan B. uvedl, že s ním matka přestala komunikovat a Adama pouze straší návratem domů. Sociální pracovnice s Adamem krátce hovořila o samotě. Adam nedokázal pořádně vysvětlit, co se mezi ním a matkou stalo, při poslední návštěvě ani nechtěl jít do bytu. Bylo zřejmé, že se bojí toho, že by se měl vrátit. Uvedl také, že při poslední návštěvě neměl doma svou postel.

O týden později se dostavila na OSPOD matka a uvedla, že chce, aby se Adam vrátil do České republiky, a má v plánu obrátit se na soud. V zápisu není nevedeno, proč matka požadovala vrácení syna. Na počátku května informoval pan B. OSPOD o tom, že matka telefonovala Adamovi a řekla mu, že si pro něj do Rakouska přijede. Pan B. doložil kopie internetové komunikace mezi matkou a Adamem. Matka Adamovi psala, že bude žádat policii, aby ho přivezla domů. Adamovi psala také „teta C.“ o tom, že mu máma koupila lístek na vlak. Psala mu, že pokud nepřijede, budou kontaktovat policii. Pan B. uvedl, že to Adam velmi těžce nese, pláče a bojí se návratu domů.

V květnu proběhla na OSPOD schůzka, které se zúčastnil Adam, pan B. a matka s doprovodem. OSPOD podrobněji hovořil s Adamem. Ten sdělil, že je v Rakousku spokojený, ve škole mu to jde, má tam kamarády. Když byl před čtrnácti dny u matky, přišel tam v noci její bratr. Byl opilý, křičel a močil na zem. Uvedl, že od té doby, co pan B. neposílá matce peníze, začala vyhrožovat jeho návratem domů. Také mu říkala, proč by mu měla telefonovat, že má zavolat sám. Adam rovněž vyjádřil podezření, že matka již delší dobu užívá marihuanu, a to je důvodem jejího vyhroceného chování.

Sociální pracovnice Adamovi vysvětlila, že má právo vyrůstat ve své rodině, a to, že OSPOD má stát na jeho straně. Také mu řekla, že pokud se matka s panem B. nedohodnou, bude muset rozhodnout soud.

Matka na schůzce uvedla, že odstupuje od smlouvy s panem B. a chce syna zpět. Uvedla, že pan B. od ní „odřízl“ Adama ihned poté, co ho dostal do péče. Pan B. se proti tomuto ohradil s tím, že Adamovi vše vysvětluje, ale nemůže ho nutit. OSPOD je informoval o tom, že pokud se nedohodnou, bude muset o péči rozhodnout soud. OSPOD nemůže Adama násilím nutit, aby šel k matce. Matka se může obrátit na policii, ale OSPOD jí to nedoporučuje s ohledem na psychický stav Adama. Matce a panu B. se nepodařilo dohodnout a Adam se vrátil s panem B. do Rakouska. Od té doby se s ním matka osobně nesetkala.

Po schůzce požádal OSPOD ÚMPOD, aby zajistil prošetření podmínek v bydlišti pana B., a vyžádal si také zprávu od mediační a probační služby, se kterou pan B. spolupracuje.

Spisová dokumentace nezachází do podrobností, což ztěžuje zhodnocení postupu OSPOD. V zápisech dostatečně neuvádí, proč matka změnila názor a požadovala vrácení syna do své péče. Je možné, že se tím OSPOD ani nezabýval. Matka uváděla, že pan B. s ní zcela přestal komunikovat; podrobnosti ale ze spisu nezjistíme. Důvody návratu zřejmě matka s panem B. neprobírala ani při osobním setkání v květnu 2023. OSPOD měl informace o trestní minulosti pana B., i o tom, že matka se potýká se zdravotními a finančními problémy, což mohlo být důvodem toho, že Adamovi se víc líbilo u pana B., kde byl lépe materiálně zajištěn.

Adamovi bylo v květnu 2023 již dvanáct let a jeho názor a přání bylo třeba při řešení věci zohledňovat. Na druhou stranu měl OSPOD informace o tom, že matka odvolala souhlas s pobytem Adama v Rakousku a další pobyt Adama u pana B. byl bez souhlasu zákonného zástupce protiprávní. Ačkoliv má Adam v Rakousku zřejmě zajištěné lepší podmínky, došlo k významnému narušení práva na rodinný život. OSPOD nepodnikl žádné kroky k tomu, aby zabránil návratu Adama do Rakouska, nebo aby zjednal nápravu protiprávního stavu, ke kterému došlo. Jednou z možností mohlo být podání návrhu na vydání předběžného opatření o úpravě Adamových poměrů na nezbytně nutnou dobu.

V každém případě však měl OSPOD o této situaci minimálně informovat soud, který jej pověřil vykonáváním dohledu nad výchovou Adama. Pro soud by to mohlo být podnětem k zásahu i bez návrhu. Ve spisové dokumentaci jsem našel poslední zprávu adresovanou soudu z ledna 2023, z čehož dovozují, že OSPOD soud neinformoval.

Pokud je dítě v péči třetí osoby bez souhlasu rodiče, byť si to dítě samo přeje, měl by OSPOD situaci velmi intenzivně řešit. OSPOD také mohl další postup konzultovat s ÚMPOD a případně iniciovat návratové řízení. Podle záznamů ve spisu však OSPOD pouze požádal ÚMPOD o dožádání sociálního šetření v bydlišti pana B. OSPOD mimo jiné mohl případ konzultovat i se svým nadřízeným správním orgánem, neboť se bezpochyby jednalo o velmi ne-standardní věc.

Mám také za to, že se OSPOD měl podrobněji zabývat důvody, proč matka žádala vrácení syna a proč on odmítá být jen kontakt s ní. Je zřejmé, že nejlepší zájem Adama dovedl v tomto případě pouze z jeho přání. Matka uvádí, že pan B. Adama zmanipuloval. Naproti tomu sociální pracovníce sdělily, že takový dojem z Adama neměly. OSPOD s ním hovořil osobně dvakrát v průběhu května 2023. Zápisy z pohovorů jsou poměrně stručné, stejně jako zápisy z rozhovorů s matkou.

Celkově se všichni zúčastnění ocitli ve velmi neobvyklé a citlivé situaci, ve které mohlo být pro OSPOD těžké se zorientovat a vyhodnotit nejlepší zájem dítěte. OSPOD však nebyl v této situaci dostatečně aktivní, ať již proto, že si nevěděl rady, nebo proto, že vyhodnotil, že pan B. je vhodnější osobou pro Adamovu výchovu.

OSPOD pochybil, když nezačal intenzivně řešit protiprávní stav, ke kterému došlo, když se Adam ocitl v péči třetí osoby bez souhlasu matky. OSPOD měl o situaci informovat soud, který jej pověřil dohledem, konzultovat situaci s ÚMPOD, případně s nadřízeným správním orgánem, podniknout další kroky, jako je svolání případové konference nebo zajištění další společné schůzky matky s panem B. OSPOD také měl vést Adama ke komunikaci s matkou a bratrem a aktivně zjišťovat další informace o celé situaci (viz bod C.3).

C.2 Poskytnutí pomoci matce a celková aktivita OSPOD

Nastane-li situace, která ohrožuje řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte, kterou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou nebo nejsou schopni sami řešit, je nezbytné přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte potřebné opatření sociálně-právní ochrany podle části třetí zákona o sociálně-právní ochraně dětí.⁶

Aktivita OSPOD by měla spočívat v přiměřeném a dostatečném využití nástrojů sociální práce, které mu dává zákon.⁷ Při ohrožení řádné výchovy dítěte má orgán sociálně-právní ochrany dětí povinnost přijmout všechna potřebná opatření k zajištění této ochrany. OSPOD by měl veškeré nástroje, které mu zákon svěřuje a které od něj bylo možné v daném případě rozumně očekávat, využívat, a to pokud možno včas. Přednost mají ta opatření, která zajistí řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí.⁸

Po květnové schůzce matka s OSPOD opakovaně hovořila. Hned tři dny po schůzce telefonovala sociální pracovníci, která jí sdělila, že měla právo si Adama odvést, ale v tu chvíli to bylo těžko proveditelné, když s ní odmítal hovořit. Informovala ji o tom, že pana B. vyzvali, aby Adama matce vrátil. Pan B. uvedl, že nemůže nic dělat, protože Adam k matce nechce. Sociální pracovníce matce doporučila, aby vyhledala odbornou pomoc, protože je vyčerpaná a rozrušená. Měla by se dát do pořádku, aby se její vztah s Adamem uklidnil.

O několik dnů později se matka dostavila znovu na OSPOD a informovala jej, že se obrátila na ÚMPOD. OSPOD matce navrhl smírné řešení a dohodu mezi ní a panem B., případně že si může syna v Rakousku vyzvednout, nebo požádat o navrácení rakouské úřady. Matka uvedla, že při posledním setkání Adamovi řekla, že bude muset na začátku července ukončit školu v Rakousku. Poté již Adam odmítl přijet na návštěvu. Adam má trvalý pobyt stále v Praze. Matka požádala sociální pracovníci, aby pana B. vyzvala k navrácení Adama do České republiky. Také OSPOD informovala o tom, že si domluvila terapii pro sebe i pro děti. Přiznala, že se již zklidnila, ale stále trvá na návratu Adama. Záznam z jednání neuvádí, že by OSPOD matce navrhl nějaké další kroky.

OSPOD po této schůzce napsal e-mail panu B., kde jej požádal o sdělení, jak se daří Adamovi a jaký je jeho postoj k návratu Adama. Také se jej dotázal, jak situaci řeší. Vyzval jej k přiměřené komunikaci s matkou a k předávání informací matce o Adamovi. Pan B. OSPOD informoval o tom, že Adam neustále pláče a dvakrát se večer pomočil, protože mu matka vyhrožuje tím, že jej odveze. Sdělil, že Adam přijede až poté, co policie matce provede test na drogy.

Následujícího dne doporučila sociální pracovníce telefonicky panu B., aby kontaktoval místní úřad péče o děti a aby našel psychologickou podporu pro Adama. Poté ještě pan B. hovořil s vedoucí OSPOD, která jej znovu informovala o tom, že již nemá oprávnění pečovat o Adama. Pan B. zopakoval, že se Adam za matkou bojí, což chlapec sám telefonicky potvrdil. Proto do Čech nepřijede.

⁶ Podle § 9 a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷ Viz Hlavu I zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

⁸ Podle § 9a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

V té době podala matka stížnost na klíčovou sociální pracovníci a požádala o její změnu. Sdělila, že klíčové sociální pracovníci nedůvěřuje a nevěří tomu, že jí pomůže získat syna zpět. Vedoucí OSPOD vyhověla žádosti matky a případ sama převzala.

Na počátku července se OSPOD pokoušel s matkou dohodnout šetření v domácnosti. Matka sdělila, že OSPOD již nevěří, protože jí nepomohl s návratem syna, a šetření neumožní.

V červenci hovořil OSPOD telefonicky s panem B., který sdělil, že on ani Adam nejsou s matkou v žádném kontaktu. OSPOD pana B. upozornil, že by měl matce předávat informace o synovi alespoň e-mailem. Sociální pracovníce krátce hovořila i s Adamem.

V srpnu OSPOD několikrát telefonoval matce, ale hovory nepřijala. Na konci srpna OSPOD požádal ÚMPOD, aby znovu nechal prošetřit poměry pana B. a aby vyžádal pohovor s Adamem rakouskými úřady. Žádal také o informace o soudním řízení, které bylo zahájeno u rakouského soudu.

Matka se na OSPOD dostavila na vyzvání v polovině září 2023 se svým zmocněncem. Uvedla, že od začátku května nemá od Adama ani od pana B. žádné zprávy. OSPOD matce sdělil, že pana B. několikrát poučil, že musí matce předávat informace o Adamovi. Také jí řekl, že je v kontaktu s ÚMPOD a vyžádal si zprávu o Adamovi a soudním řízení. Znovu se matka se zmocněncem dostavila na OSPOD o dva dny později a požádali OSPOD, aby vyzval pana B. k navrácení Adama. To OSPOD odmítl s tím, že ho již vyzýval opakovaně. Matčin zmocněnec OSPOD informoval o tom, že podávají trestní oznámení na pana B. pro únos.

Ve druhé polovině září jednal OSPOD osobně s panem B. Ten uvedl, že matka může volat jak Adamovi, tak jemu. OSPOD s ním projednal možnost asistovaných kontaktů s matkou a s bratrem. Pan B. vzal na vědomí, že by měl matku o Adamovi informovat.

Následujícího dne jednal OSPOD s matkou a jejím zmocněncem a navrhl možnost asistovaných styků, s čímž matka souhlasila. Týž den OSPOD provedl sociální šetření u matky. Ta předložila Bedřichovo vysvědčení s vyznamenáním. V zápisu je uvedeno, že Bedřich je klidný, usměvavý chlapec, byl uvolněný, hrál si s pejskem, kterého matka pořídila.

Na začátku října 2023 se na OSPOD znovu dostavila matka i se zmocněncem. Uvedla, že ji pan B. u úřadů očerňuje a uvádí o ní nepravdy. OSPOD matce nabídl mediaci mezi ní a panem B., což matka odmítla. Odůvodnila to tak, že se s ním chtěla domluvit až do května 2023, ale už se s ním sejít nechce, protože ji očerňuje. Pan B. například o matce uvádí, že je jeho bývalá partnerka, že ztratí bydlení a bude se muset přestěhovat do domova pro bezdomovce, že je drogově závislá nebo že chce Adama poslat do Ruska, kde žije jeho otec a další.

Matka se na OSPOD obrátila se žádostí o pomoc v otázce navrácení syna do České republiky. OSPOD v této věci komunikoval jak s matkou, tak s panem B. Oba poučil o tom, že pokud nemá pan B. souhlas matky s péčí o Adama, měl by se Adam vrátit do péče matky. Také ho několikrát poučil o tom, že musí matce poskytovat informace o Adamovi, a vyžádal si přes ÚMPOD sociální šetření v bydlišti pana B.. Vyžádal si také zprávu od probační a mediační služby, se kterou pan B. spolupracoval. Žádné další kroky aktivně neprovedl.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí dává OSPOD řadu nástrojů, které by OSPOD měl využívat v případě potřeby. OSPOD měl intenzivně pracovat na nápravě protiprávního stavu, ke kterému došlo, když se Adam ocitl bez právního titulu v péči pana B. OSPOD vede Adama i Bedřicha jako ohrožené děti podle § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. To mu dává

možnost například uspořádat případovou konferenci nebo uložit výchovné opatření,⁹ např. nařízení odborné poradenské pomoci nebo setkání s mediátorem. Také mohl pomoci matce sepsat návrh na vydání předběžného opatření k soudu nebo intenzivněji působit na obě strany k zahájení komunikace.

Ve spisové dokumentaci není uvedeno, že by aktivně vyzval pana B. k navrácení Adama, spíše se jej sám dotazoval, jak chce situaci řešit. Nepokusil se dohodnout další společnou schůzku matky s panem B., ačkoliv ten jezdil pravidelně do Prahy. OSPOD ani nevyvinul žádné úsilí k obnovení komunikace Adama s matkou a s bratrem. Možnost asistovaných kontaktů navrhl až v září 2023. Je pravda, že matka po dobu letních prázdnin s OSPOD nespolupracovala a začala s ním komunikovat až poté, co získala zmocněnce. OSPOD se ji snažil o prázdninách několikrát kontaktovat telefonicky, e-mail jí zřejmě žádný nezaslal.

Ačkoli měl OSPOD tyto možnosti, nevyužil je a dal matce a panu B. pouze doporučení, případně je poučil o jejich povinnostech. Vzhledem k závažnosti celé situace měl OSPOD postupovat mnohem aktivněji.

Dospěl jsem k závěru, že OSPOD matce neposkytl dostatečnou pomoc a celkově nebyl přiměřeně aktivní, když nevyužil nástroje sociálně-právní ochrany dětí tam, kde to bylo vhodné a žádoucí.

C.3 Styk Adama s matkou a bratrem

Právo dítěte na styk s rodiči a dalšími členy biologické rodiny stejně jako právo rodiče na styk s dítětem je stěžejní součástí práva na respektování rodinného a soukromého života.¹⁰ Jakékoliv zásahy do tohoto vzájemného práva musejí být v zájmu dítěte a v mezích účinné právní úpravy.

Rodič má právo při výkonu svých práv a povinností požádat OSPOD o pomoc a ten je povinen mu ji v rozsahu svého pověření poskytnout. OSPOD je také povinen přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům potřebné opatření podle zákona.¹¹

Po květnové společné schůzce matka OSPOD informovala o tom, že Adam jí nezvedá telefon, pouze jí posílá vulgární SMS, kde píše, že ji nechce vidět, a ani se nechce vrátit. Tyto SMS nejsou ve spisu zdokumentované a dokumentace neupřesňuje, co měl Adam matce sdělovat. OSPOD poté vyzval v e-mailu pana B., aby začal komunikovat s matkou a aby jí poskytoval informace o Adamovi. Pan B. OSPOD informoval, že matka komunikuje pouze s Adamem, kterému stále vyhrožuje policií a tím, že ho proti jeho vůli odveze do Čech. Uvedl také, že Adam kvůli tomu měl psychické problémy. Ještě v květnu OSPOD pana B. telefonicky poučil o tom, že stav, kdy je Adam u něj, je protiprávní. Pan B. k tomu uvedl, že tomu rozumí, nicméně Adam matku odmítá. V té době podal pan B. k soudu návrh na vydání předběžného opatření na svěřeni Adama do jeho péče. Obdobný návrh podal i k rakouskému soudu. Český soud věc postoupil rakouskému soudu.

9 Podle § 13 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

10 Srov. článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., čl. 9 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb., článek 4 Úmluvy o styku s dětmi, vyhlášené pod č. 91/2005 Sb. m. s., čl. 10 odst. 2 a 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, § 960 odst. 2 občanského zákoníku.

11 Viz § 9 a 9a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Matka se na OSPOD dostavila znovu dne 6. června 2023 a opět uvedla, že pan B. s ní nekomunikuje. Adam jí odpovídá přes messenger, ale domnívá se, že odpovědi píše pan B. OSPOD jí doporučil, aby s Adamem navázala klidnou komunikaci bez zastrašování.

Po květnové schůzce na OSPOD byla matka rozrušená. OSPOD jí opakovaně doporučil, aby pro sebe vyhledala odbornou pomoc a poté se pokusila s Adamem navázat klidnou komunikaci. Ve spisové dokumentaci není uvedeno, že by OSPOD matce doporučil spolupráci s nějakým konkrétním zařízením.

Na konci srpna 2023 aktualizoval OSPOD individuální plán ochrany dítěte (IPOD), ve kterém stanovil jako jeden z cílů, že Adam udržuje bezpečný kontakt s matkou a s bratrem. Jako krok ke zlepšení komunikace IPOD určil asistované kontakty.

Ve druhé polovině září jednal OSPOD osobně s panem B. Ten sdělil, že matka může volat jak Adamovi, tak jemu. OSPOD s panem B. projednal možnost asistovaných kontaktů s matkou a s bratrem. Pan B. vzal na vědomí, že by měl matku o Adamovi informovat.

Následujícího dne jednal OSPOD s matkou a jejím zmocněncem a navrhl možnost asistovaných styků, s čímž matka souhlasila. Týž den OSPOD provedl sociální šetření u matky.

Na začátku října 2023 navrhl OSPOD matce a panu B., aby kontakty matky s Adamem zpočátku probíhaly v on-line formě. S tímto návrhem matka souhlasila za podmínky, že u on-line kontaktů nebude přítomen pan B.

Styky matky s Adamem se však nakonec neuskutečnily, protože v listopadu 2023 rozhodl rakouský soud o svěření Adama do péče pana B. Podle informací, které mám k dispozici, rakouský soud styky neupravil.

Ačkoli Adam s matkou dlouhodobě nekomunikoval a matka na to OSPOD upozorňovala, začal OSPOD jednat o možnosti styků až v září 2023. Adam také neměl několik měsíců kontakt s bratrem Bedřichem, což OSPOD rovněž neřešil. OSPOD přitom od matky věděl, že Bedřich na tom není po odchodu bratra dobře a je v péči psychiatra. Vzhledem k závažnosti celé situace měl OSPOD usilovat o opětovné navázání kontaktů matky a Bedřicha s Adamem mnohem dříve, nejlépe již v květnu, po proběhlé společné schůzce. Obnovení smysluplné rodinné komunikace také mohlo změnit Adamův postoj nebo alespoň poskytnout OSPOD bližší informace o tom, jaký je vztah Adama k matce. OSPOD se však touto otázkou začal zabývat až asi 4 měsíce poté, co Adam odmítl komunikaci s matkou. V předchozím bodě jsem uvedl, že OSPOD mohl k obnovení komunikace použít i další nástroje, které měl, jako je uspořádání případové konference či nařízení odborné poradenské pomoci. **Dospěl jsem k závěru, že OSPOD pochybil, když se včas nezasadil o obnovení kontaktů matky a bratra Bedřicha s Adamem.**

C.4 Nestrannost a objektivita OSPOD

Názor a doporučení OSPOD v soudním řízení mnohdy zcela zásadně ovlivňuje konečné rozhodnutí soudu. Jeho stanovisko proto musí být přijato na základě objektivních zjištění, musí

být dostatečně odůvodněno a vždy hájit nejlepší zájmy dítěte.¹² OSPOD je povinen soud informovat o všech podstatných skutečnostech, které má k dispozici a které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o poměrech dítěte.

Pro účely soudního řízení v Rakousku OSPOD vypracoval v říjnu 2023 zprávu, v níž se vyjádřil k poměrům matky. Do zprávy uvedl některé skutečnosti, které nebyly aktuální, a některé nelze dohledat ve spisové dokumentaci. Ve zprávě pro soud je například uvedeno, že bytová situace matky je dlouhodobě nestabilní, ačkoliv matka bydlí v tomtéž bytě již od roku 2020 a pravidelně hradí nájemné ve výši 17 000 Kč měsíčně. Také je v ní uvedeno, že matka protežuje mladšího bratra Bedřicha, což spisová dokumentaci rovněž nedokládá (tuto skutečnost začal udávat Adam po několikaměsíčním pobytu u pana B., kdy již matku dlouho odmítal). Je v ní také napsáno, že se nikdy neprokázalo, že by matka užívala drogy, nicméně OSPOD konstatoval, že Adam uvedl, že matka kouří marihuanu. Naopak ve zprávě nezmínil, že matka odmítá, že by drogy užívala, a je ochotna kdykoliv podstoupit test na drogy.

Nejvíce záležející je ve zprávě odpověď na otázku, zda je matka schopna vychovávat děti. OSPOD uvedl, že matka je „*ve výchově povrchní, liknavá, nezodpovědná, bezhraniční a bez ustálených pravidel. Matka reaguje na děti nepřiměřeně, podrážděně, situace řeší křikem a nadávkami. Matka je lehkomyšlná a upřednostňuje a prosazuje své zájmy před zájmy dětí. Dlouhodobě není schopna dětem zajistit stabilní bydlení a finanční stabilitu a pocit jistoty a bezpečí domova.*“ Některá z těchto tvrzení OSPOD převzal z šest let starých soudních rozhodnutí o stanovení dohledu nad matkou (z roku 2017).

Žádné skutečnosti, které by naznačovaly, že je matka povrchní, liknavá atd., jsem ve spisové dokumentaci od roku 2020, kdy OSPOD s rodinou pracuje, nedohledal. OSPOD od roku 2020 s matkou v rámci soudně nařízeného dohledu z roku 2017 pravidelně hovořil a prováděl sociální šetření v domácnosti. Jednotlivé zápisy jsou si velmi podobné, ve všech je uvedeno, že matka bydlí na stejné adrese, pracuje brigádně, má zdravotní problémy. Domácnost byla vždy zřejmě v pořádku, protože k ní sociální pracovnice neměla nikdy žádné výhrady. Matka dětem zajistila školu, lékařku, sama si zajišťovala sociální dávky a pravidelně platila nájem. Také chlapcům zařídila kroužky fotbalu a florbalu. Ve všech zprávách ze sociálního šetření je uvedeno, že chlapci působili spokojeně a v pořádku. Ve spisu je založeno také vyjádření, které v červnu 2022 OSPOD vystavil pro matku (není jasné pro koho), ve kterém napsal, že matka s OSPOD aktivně spolupracuje a je motivována svoji situaci řešit a vyřešit.

Zpráva OSPOD pro účely rakouského soudního řízení vyznívá pro matku celkově velmi negativně. Nezmiňuje některé podstatné skutečnosti, například to, že se matka dlouhodobě snaží upravit si své poměry, již tři roky bydlí ve stejném bytě, ale hledá nové bydlení, protože dostala výpověď, skutečnost, že ačkoliv matka dlouhodobě řeší zdravotní problémy, stále se snaží pracovat. Není v ní ani uvedeno, že matka velmi stojí o to mít Adama zpět v péči, že děti chodí do školy čisté a upravené a škola hodnotí pozitivně chování Bedřicha, nebo skutečnost, že ačkoliv měli chlapci vysoké množství absencí, tak Bedřich prospěl ve školním roce 2022/2023 s vyznamenáním a pochvalou za plnění školních povinností. Zprávy Bedřichovy učitelky ze školy byly vždy velmi pěkné. OSPOD do zprávy rovněž neuvedl, že Bedřich má od odchodu bratra psychické problémy a dochází na psychiatrii.

12 Nejlepší zájem a blaho dítěte jsou předním hlediskem sociálně-právní ochrany dětí (viz ustanovení § 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí).

Informace ze šetření, která OSPOD prováděl v rámci dohledu nad výchovou Adama a Bedřicha, naznačují, že výchova matky není bezchybná a chlapci měli například větší množství zameškaných (ale omluvených) hodin ve škole. Nic ze spisové dokumentace však nepodpírá tvrzení OSPOD, že je matka povrchní, liknavá, nezodpovědná atd. Vedoucí OSPOD k tomu uvedla, že její kolegyně nešly při proběhlých sociálních šetřeních dodatečně „do hloubky“. OSPOD však prováděl nad rodinou soudně nařízený dohled a předpokládám, že pokud by zjistil nějaké závažné nedostatky ve výchově a péči matky, ve spisové dokumentaci by se to odrazilo. Spisová dokumentace za poslední tři roky však nic o závažných nedostatcích ve výchově nenapovídá.

Po prostudování vyjádření, které OSPOD rakouskému soudu zaslal, **jsem dospěl k závěru, že OSPOD pochybil, když objektivně nezhodnotil rodinnou situaci, a stranil tak panu B. Tento postoj lze vyčíst i z dlouhodobě chabé aktivity OSPOD a neochoty přijmout opatření, která má OSPOD k dispozici** (viz předchozí body této zprávy). **Tím, že OSPOD nevyužil všechny své možnosti, nepřímo podpořil protiprávní stav, kterým byl pobyt Adama v Rakousku proti vůli matky.**

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám tajemnici Úřadu městské části Praha 10 a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 45 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 13. prosince 2023

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)